

**«НЕВИДИМІ» УКРАЇНЦІ:
РОСІЙСЬКА СТАТИСТИКА
СВІДЧИТЬ ПРО РУСИФІКАЦІЮ
УКРАЇНЦІВ КРИМУ**

→ 3

**ЯКИМ МИ
БАЧИМО КРИМ:
РЕЗУЛЬТАТИ
ДОСЛІДЖЕНЬ**

→ 4

КРИМСЬКА СВІТЛИЦЯ

ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНА
УКРАЇНСЬКА
ГАЗЕТА

№ 34
25.08.2017

www.svitlytsia.in.ua

Цього року сучасна Українська держава відзначає свій 26-й «день народження». На жаль, уже вчетверте вона підходить до цієї дати, спливаючи кров'ю внаслідок ворожої агресії на східних теренах. Розділити радощі урочистостей зі співвітчизниками на, як зараз прийнято казати, «підконтрольній» території вже котрий рік поспіль не можуть мешканці Криму, окупованого Російською Федерацією, та окремих районів Донецької і Луганської областей, контрольованих російсько-терористичними збройними формуваннями т. зв. «народних республік».

ІГОР СВІТЛИЧАНИН

Для кримчан, що залишаються вірними своїй державі, число «26» має особливий зміст. 26 лютого наразі прийнято відзначати День кримського спротиву. Саме цього дня у 2014 році в центрі Сімферополя відбувся багатотисячний мітинг на підтримку територіальної цілісності України, учасникам якого протистояли прибічники ідей російського сепаратизму. Того дня на площі перед Верховною Радою АР Крим зібралося понад 12 тисяч кримських громадян України під синьо-жовтими державними знаменами, червоно-чорними повстанськими стягами та кримськотатарськими прапорами. Втім, у ті хвилини ніхто не ціка-

НАГОЛОС

УКРАЇНА: 26

вився одне в одного, до якого народу, віросповідання, політичної чи громадської організації ті належать: усіх об'єднувала одна мета – вільна Україна, рівна серед рівних у родині європейських країн, і мирний Крим у її

складі. На цих же засадах ґрунтувалися й прагнення руху «Євромайдан-Крим» як складової частини всеукраїнського Євромайдану, що потім переріс у Революцію Гідності. Чимало його учасників були на проукра-

їнському боці людського виру під ВР АРК 26 лютого 2014 року.

Того дня вдалося завадити представникам кримського уряду відкрити на півострів «зелену вулицю» для Росії. Сесія кримської Верховної Ради, на якій мали бути

прийняті відповідні рішення та звернення до влади РФ, не відкрилася. Представники обох таборів розійшлися по домівках: проукраїнська сторона була впевнена, що врятувала Україну, Крим і себе. Можливо, саме це і призвело до катастрофи, що сталася опівночі, коли з будівель органів влади Криму було знято посилену охорону і вони були захоплені російськими спецпризначеннями.

→ 2

БАГАТИЙ ПОРТ

І ЙОГО АМЕРИКАНСЬКА МРІЯ

→ 5

УКРАЇНА: 26

→ 1

ІГОР СВІТЛИЧАНИН

Протягом лічених днів відбулася російська окупація і анексія Криму. «Нові господарі» півострова зарахували до злочинців фактично всіх його мешканців, що зберегли свою вірність Батьківщині. Було порушено кримінальні справи щодо загибелі двох проросійських активістів під час масових зіткнень біля кримського уряду: загалом проукраїнську сторону було зараховано до «злочинців», а проросійську – до «постраждалих». За деякий час було складено «чорні списки» кримських євромайданівців. Розгорнулися репресії проти проукраїнського населення Криму, які тривають дотепер: окупаційна влада вважає, що має право судити кримських громадян України за їхні вчинки, зроблені ними на українській території ще до її злочинної анексії. Відтак за ґратами на півострові та в Росії перебувають десятки кримських політв'язнів, що чекають на звільнення.

Чимало учасників кримських подій зими-весни 2014 року та пересічних гро-

ФОТО З ВІДКРИТИХ ДЖЕРЕЛ

мадян з проукраїнськими переконаннями були змушені виїхати з півострова ще в перші дні російської агресії з міркувань безпеки. Процес вимушеного переселення з Криму триває досі. Багато з тих, хто залишив рідний край, вирушив на схід України – боронити зі зброєю в руках її цілісність від ворожої навали. І тут знов згадується число «26»: приблизно стільки захисників України, що народилися в Криму, віддали за неї свої життя. Чимало кримчан, перебуваючи у

складі ЗСУ та добровольчих батальйонів, стоять на сторожі миру і спокою в нашій країні і сьогодні – не поділяючись за тими чи іншими ознаками, не вимагаючи собі за ними тих чи інших привілеїв і йдучи до єдиної мети: повернути до рідного краю, очищеного від загарбників, суверенітет нашої держави і відзначити ще не один її ювілей у мирі й територіальній цілісності. Це спільна мета всіх кримчан – громадян України. І ми віримо, що нам вдасться її досягнути.

АНТИМІФ

МІФ 1 Незалежність українцям подарована, упала з неба, тому вони й не знають справжньої ціни свободи.

ред українців.

ФАКТ Україна постійно перебувала в боротьбі за власну державу і її незалежність. Лише за останні 100 років боротьба за державність відбувалася в умовах запеклої громадянської війни та іноземних інтервенцій наприкінці 1917-1920 рр., муравйовських погромів, Розстріляного Відродження, Голодомору 1932-1933 рр., «великого терору» 1937-1938 рр., операції "Вісла", боротьби УПА, загратованих і знищених шістдесятників, Революції гідності та війни з російською агресією на сході й півдні України. Ці події призвели до десятків мільйонів жертв се-

АНТИМІФ Нинішня Україна має окреслену державним кордоном територію, свій герб, прапор, гімн і державну мову. Ціна, яку українці заплатили і продовжують платити за незалежність, надто велика. Попри це, за українську мову і українську символіку на території нашої держави сьогодні можуть позбавити життя, за територіальну цілісність України в її східних областях гинуть наші воїни майже щодня... Боротьба за територіальну цілісність, за національну мову, за національну свідомість, а відтак і за Державу триває.

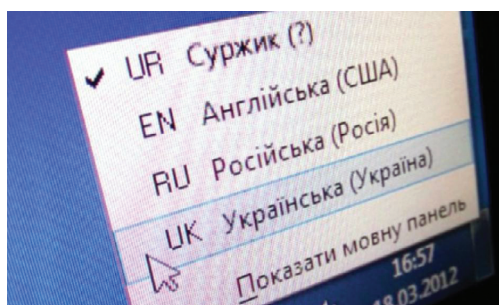
МІФ 2 Чистою українською мовою в Україні говорять лише одиниці, мова ж більшої частини – це хахливий суржик. Краще я буду говорити російською, ніж псуватиму українську, творитиму суржик.

ФАКТ Цей міф побудовано на підміні понять, оскільки суржиком (гібрид українсько-російського мовлення, мова-мішанка) тут називається не лише скалічена мова, а й діалекти української мови. Практично ніхто у світі не говорить літературною мовою. Діалекти – це живе джерело існування мови, і поки вони існують, житиме й мова. Літературна ж мова – штучна. Мови-мішанки – це явище, що має місце в багатьох мовах світу, як-от: канадський варіант французької мови (жу-аль), у США вихідці з Латинської Америки вживають суміш іспанської та англійської (спенгліш), у Німеччині активно заміщуються ні-

мецькі слова англійськими (денгліш) тощо. Нині у світі спостерігається тенденція до збереження територіальних діалектів. Наприклад, в Італії регіональними варіантами італійської знімають кіно, ставлять вистави, а якщо в побуті заговорити літературною італійською, то це взагалі можуть сприйняти як зневагу; швейцарських дітей у школах учать пекладати літературні тексти місцевим діалектом німецької мови.

АНТИМІФ Українська мова, як і будь-яка інша, характеризується наявністю діалектів. Приміром, мовлення росіян Санкт-Петербурга чи Москви істотно відрізня-

ється від мовлення мешканців Кубані чи Костромської області, але ці відмінності називаються не суржиком, а територіальними діалектами. Виникнення діалектів української мови сягає глибокої давнини, вони значно давніші, ніж літературна мова. Тому територіальні діалекти справедливо вважаються «живою історією мови». Відмінність між суржиком і діалектом насамперед у тому, що діалект функціонує на базі однієї мови, а суржик – це суміш кількох мов. Мови-мішанки відображають не лише еволюцію мови, а й рівень мовної грамотності, національної і громадянської свідомості суспільства.

ДАЙДЖЕСТ

ВИПУСКНИКИ З КРИМУ МАЮТЬ ШАНС ВСТУПИТИ ДО ХЕРСОНСЬКИХ ВИШІВ ДО 30 ВЕРЕСНЯ

За квотою Міністерства освіти України херсонські випускники кримських шкіл створили пільгові умови вступу (не обов'язкове ЗНО, навчання за рахунок держави, гуртожиток). Втім, за словами начальника управління освіти Херсонської ОДА Євгена Криницького, деякі діти з Криму бояться, що на материковій Україні їх відразу заберуть до армії, або ж що їхні батьки матимуть проблеми на окупованій території. Втім, до Херсонської морської академії вже вступили 22 абітурієнти з Криму – при тому, що за квотою було лише 10 бюджетних місць. Також чимало випускників кримських шкіл обрали навчання в Херсонському аграрному університеті.

У НАЙБІЛЬШОМУ ВИШІ СЕВАСТОПОЛЯ НЕ ЗМОГЛИ НАБРАТИ СТУДЕНТІВ

«Севастопольський державний університет», створений після окупації Криму Росією, оголосив про недобір студентів на бюджетну форму навчання. Абітурієнтам дали час до 21 серпня для того, щоб подати документи на кілька непопулярних цього року напрямків. У «виші» не змогли набрати потрібної кількості бюджетників на колись найпопулярніші напрямки – «Інформатика і обчислювальна техніка», «Електроніка і наноелектроніка», «Радіотехніка», «Приладобудування», «Проектування і побудова кораблів»: вакантними залишилися від 3 до 25 місць за кожним напрямком.

АНОНСИ:

У КИЄВІ ОБГОВОРЯТЬ САМООРГАНІЗАЦІЮ УКРАЇНЦІВ КРИМУ СТОРІЧЧЯ ТОМУ І СЬОГОДНІ...

29 серпня у галереї «Хлібня» Національного заповідника «Софія Київська» відбудеться публічний діалог з історії «Сторіччя першого досвіду самоорганізації українців Криму в регіональному масштабі: українська революція на півдні». Захід буде присвячений сторіччю першого з'їзду українських організацій Криму і Північної Таврії, який мав на меті визначення думки українства в масштабах регіону. Крім згадки і вшанування попередників, організатори також винесуть на обговорення проблеми сучасних етнічних українців Криму, які на сьогодні є однією з найбільш дискримінованих громад на тимчасово окупованому півострові. До участі у діалозі запрошуються всі шанувальники історії та неабайдужі до долі українців Криму. Адреса проведення заходу – Київ, вул. Володимирська, буд. 24. Початок о 18:00. Вхід вільний.

...ТА СПІЛЬНІСТЬ ІСТОРИЧНОЇ ДОЛІ УКРАЇНИ І КРИМУ

30 серпня 2017 року з ініціативи Товариства «Знання» України у лекторії «Трибуна вченого» відбудеться лекція на тему: «Україна і Крим: спільність історичної долі». Лектор – кандидат історичних наук, доцент Василь Чумак. Ведучий заходу – Василь Кушерець, голова правління Товариства «Знання» України, президент Університету сучасних знань, доктор філософських наук, професор, член-кореспондент НАПН України, заслужений діяч науки і техніки України. Адреса проведення заходу: Київ, станція метро «Олімпійська», вул. Велика Васильківська, буд. 57/3, аудиторія № 313. Початок о 17:00. Вхід вільний.

Пришвартувавши до «рідної гавані» Кримський півострів, «федерали» вчинили закономірний крок – вирішили провести облік наявних нових підданих у Криму. Щоб ніхто не прослизнув повз око начальства. Перепис відбувався у жовтні 2014 року. Україною він не визнаний, але його підсумки, якщо пильно придивитися, дають чималу інформацію для роздумів.

ВАЛЕРІЙ ВЕРХОВСЬКИЙ

П'ЯТА ГРАФА

Найбільше скоротилася кількість українців, хоча ця етнічна група все ще посідає друге місце після росіян. Щодо рідної мови, то українська втратила позиції найбільше, потрапивши з другого місця з відсотками аж на четверте. Це свідчить, напевно, про те, що десятки тисяч етнічних українців, свідомих громадян з рідною українською мовою вимушені були переселитися на материкову частину країни? Безумовно, так. Але насамперед такі підсумки засвідчують відносність даних будь-якого перепису та самоідентифікації людей за етнічною приналежністю та мовним чинником.

Ще один цікавий момент перепису – вибірка за етнічною приналежністю та віком. Тобто ми маємо дані про демографічну динаміку (народжуваність та приріст) за певними етнічними групами. В Україні такого не робили.

Не робили через недоцільність – у нас немає такого різкого контрасту між «титальною» нацією та основними меншинами у плані народжуваності та приросту чисельності. Є лише кримські татари, що виділяються на загальному тлі, а також цигани, та навіть їхня висока народжуваність не йде у жодне порівняння з тим, які тектонічні зрушення відбуваються у Росії. Натомість у нас є деякі регіональні відмінності всередині самої української нації – Західна Україна контрастує зі Східною.

У Будинку культури села Желябовка Нижньогірського району АР Крим до окупації...

«НЕВИДИМІ» УКРАЇНЦІ: РОСІЙСЬКА СТАТИСТИКА СВІДЧИТЬ ПРО РУСИФІКАЦІЮ УКРАЇНЦІВ КРИМУ

...і після

	Осіб			2014 р. у % до 2001 р.	На 10000 вказали національну приналежність		
	1989 р.	2001 р.	2014 р.		1989 р.	2001 р.	2014 р.
Усе населення	2430495	2401209	2284769	95,2			
Особи, які вказали нац. приналежність (в порядку убавання чисельності в 2014 р.)	2430495	2390319	2197564	91,9	10000	10000	10000
Росіяни	1629542	1450394	1492078	102,9	6705	6068	6790
Українці	625919	576647	344515	59,7	2575	2412	1568
Кримські татари	38365	245291	232340	94,7	158	1026	1057
Татари	10762	13602	44996	В 3,3 р.	44	57	205
Білоруси	50054	35157	21694	61,7	206	147	99
Вірмени	2794	10088	11030	109,3	12	42	50
Азербайджанці	245	4377	4432	101,3	10	18	20
Узбеки	876	3087	3466	112,3	4	13	16
Молдавани	6609	4562	3147	69,0	27	19	14
Євреї	17731	5531	3144	56,8	73	23	14
Корейці	2423	3027	2983	98,5	10	13	14
Греки	2684	3036	2877	94,8	11	13	13
Поляки	6157	4459	2843	63,8	25	19	13
Цигани	1698	1905	2388	125,4	7	8	11
Чуваші	4621	2679	1990	74,3	19	11	9
Болгари	2186	2282	1868	81,9	9	10	9
Німці	2356	2790	1844	66,1	10	12	8
Мордва	4582	2574	1601	62,2	19	11	7
Грузини	1780	2137	1571	73,5	7	9	7
Таджики	353	808	874	108,2	1	3	4
Марійці	1906	1192	801	67,2	8	5	4
Караїми	882	715	535	74,8	4	3	2
Кримчаки	604	280	228	81,4	2	1	1
Інші відповіді про національну приналежність, не перераховані вище	13196	13699	14319	104,5	54	57	65

РОСІЙСЬКИЙ ПІДХІД

Але ж у Російській Федерації свято зберігають радянські традиції, зокрема, звичним для постімперської держави лишається й постійне розпалювання дружби між націями та народностями. З одного боку, росіяни (та асимільовані українці в їхньому складі) вимирають як етнос, повільно та невідворотно. Дані перепису 2010 року свідчать, що на тисячу етнічних росіян у Російській Федерації припадає 1405 дітей – простіше кажучи, дітей лише 70% від покоління батьків, а онуків буде навіть і 49%. Навіть у етнічних українок в РФ цей показник становить 1749, що значно більше. На відміну від нашої нації, у Росії немає території на кшталт Західної України, які могли б витягнути титульну національність з ями. Приріст населення серед корінних народів Північного Кавказу та Сибіру значний, але всіх разом їх нині менше 5%, а коли їхня доля буде більшою, «обличчя» росіянина дещо зміниться. Це цікаво, насамперед, з точки зору демографії. Але ще цікавіше і з точки зору політики.

Найбільшою небезпекою для існування Росії, принаймні у її нинішньому розумін-

ні, є саме демографічна криза. Нації помирають не від інфаркту, і навіть не коли їм відбирає мову, бездітність позбавляє їх майбутнього.

ПЕРЕЧИТУЮЧИ ЗНОВУ

При вдумливому вивченні офіційних документів перепису, проведеного окупантами в Криму, різьнуть око деякі невідповідності: середній вік етнічного українця в Криму 48 років. Для порівняння: середній вік кримського татарина – 35 років, цигана в Криму – 28 років. У росіян Криму він начебто 40 років. Середній вік свідчить про рівень народжуваності та приріст. Якщо він менше 35 – ця група має приріст, якщо більший за 40 років, цій групі загрожує скорочення чисельності.

Таким чином, за офіційними даними перепису, з 302 тисяч дітей, що народилися в 2010-2014 роках, приблизно 67% – росіяни, 17% – кримські татари і «просто» татари ще 3%, а українці – 8% (всього лише 24 тисячі). Та якщо подивитися співвідношення у віковій групі 40-50-річних кримчан, то там інша картина. Росіяни – 62%, українці – 18%.

За даними того ж перепису 2014 року, у росіян в Криму доля мононаціональних шлюбів становила 68%, а у кримських українців – 36%. Тобто можна вирахувати, що близько третини кримських дітей мали змішане російсько-українське походження та ще кілька відсотків – моноетнічне українське (ті самі 8%?).

Завищені дані про чисельну перевагу росіян і, на нашу думку, занижена питома вага українців, імовірно, пов'язані з «добровільно-примусовим» записуванням дітей російсько-українського змішаного походження в росіяни. Це випробувана часом асиміляційна практика, яку застосовувала російська імперська влада.

ЧОМУ ВЧИТЬ ІСТОРІЯ?

У Воронежській області Росії є населені автохтонними українцями території. Якщо в 1959 році в цій облас-

ті 7,5% складала українці, то в 2010-му перепис виявив менше двох відсотків українців. Сто тридцять тисяч душ поділися невідомо куди! Що це, якщо не етнічні чистки? Де реакція міжнародної спільноти? Де бомбардувальники НАТО з мандатом ООН? Де санкції? У 1926 році в РСФРР мешкало сім мільйонів етнічних українців; внаслідок політики інтернаціоналізму та посиленої дружби народів тепер (у 2010 році) їх лишилося 1928 тисяч. Як зникли з обр'ю ці люди, куди вони поділися?

Така доля може спіткати й українців Криму. Якщо розпад імперії зла нинішній кремлівський керівник публічно називає «найбільшою геополітичною трагедією», то, звісно, поява України на світовій мапі, за цією логікою, є історичною помилкою, яку необхідно будь-що виправити.

ІМПЕРІЯ БРЕХНІ

Але демографічна криза є не єдиною і, судячи з усього, далеко не головною проблемою Росії. Розруха починається в головах, а хибні дані статистики призводять до хибних рішень політиків. Навіть якщо спиратися на дані проведеного восени 2014 року на окупованому півострові перепису нових російських підданих, цілком можливо довести, що разом моноетнічних і двоетнічних українців у Криму приблизно від сорока відсотків до половини. Але то всього-на-всього арифметика. У житті все складніше.

Найгірша брехня – збрехати самому собі. Російська держава, хоч як би вона називалася – імперією, республікою, союзом чи федерацією, не виправна. Брехати, що українців у Криму немає, а якщо і є, то мало, й усі вони російськомовні, – недалекоглядна та хибна стратегія. Ми, українці, історію східного сусіда вивчили не гірше за самих росіян. Принаймні краще за кремлівських вождів. На черговому етапі випробувань Росія опиниться в новій глибокій кризі – як було вже багато разів у минулому.

ГОСТРЕ ПИТАННЯ

У 2017 р. Український незалежний центр політичних досліджень (УНЦПД) за короткий проміжок часу видав результати двох досліджень, присвячених перспективам адміністративно-територіального устрою Криму в українському законодавстві: «Експертні позиції. Статус АР Крим у Конституції України» та «Питання автономії Кримського півострова: дискусії, виклики, зміст».

ІГОР СВІТЛИЧАНИН

Отуючи перше видання, співробітники УНЦПД провели низку закритих інтерв'ю з членами Конституційної комісії, експертами в сфері конституційного устрою, представниками органів влади, що мало на меті з'ясувати ставлення до можливих конституційних змін стосовно статусу Криму, рівень розуміння необхідності врегулювання прав різних етнічних груп, реалізації соціально-культурних питань тощо. Передусім була зазначена актуальність питання внесення змін до розділу Х Конституції України «Автономна Республіка Крим».

Серед пересторог, які визначають контекст дискусії у вітчизняному політикумі та експертній думці навколо питань реформування Конституції України стосовно АР Крим, називаються такі: неврахування інтересів низки етнічних і соціальних груп у Криму при порушенні питання створення кримськотатарської автономії; «парад автономій» у регіонах України, який може бути спричинений потенційною зміною статусу АР Крим; можливість спекуляцій довкола ОРДЛО; ризики існування автономії в унітарній державі.

Прикро, але дослідження продемонструвало відсутність дискусії на тему майбутнього Криму після деокупації. При цьому опитані експерти висловили полярне ставлення до ідеї проголошення кримськотатарської автономії – від повного заперечення до беззастережної підтримки. Однак цю тему дослідники відзначають як «парадоксально табуовану»: за їхніми словами, деякі експерти відмовилися спілкуватися через

ЯКИМ МИ БАЧИМО КРИМ: РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ

«заполітизованість» теми, інші ж – надали коментарі на умовах суворої конфіденційності. Втім, серед експертів відзначається консенсус у таких питаннях: неможливість повернення до ситуації, що існувала до окупації Криму РФ; необхідність захисту прав кримських татар; необхідність скасування особливого статусу Севастополя. Серед негативів доокупаційного кримського минулого, які, на жаль, мають перспективу на майбутнє, хотілося б виділити упослідження української національної групи, яка в Криму є «меншиною в меншині», відсутність інклюзивності Криму в складі України та політичні спекуляції з метою формування окремої регіональної квазіідентичності.

Ще одна помилка кримського минулого, яку не варто повторювати у майбутньому, – спекуляція на ідентичності, яка давала можливість маніпулювати категоріями «самостійності», «автономності», «інакшості» тощо. За словами експертів, це давало можливість говорити, що Крим «трошки не такий, як Україна».

На окрему увагу заслуговує розгляд питання потенційного

створення кримськотатарської автономії. За баченням прихильників цієї ідеї, її реалізація принесе Україні «стійкість, консолідацію, зміцнення державності». Зазначається, що перспектива створення кримськотатарської автономії «поширює мотивацію кримських татар до тривалої антиросійської боротьби», однак мало хто виявляє готовність говорити про мотивацію етнічних українців Криму, які становлять принаймні чверть населення півострова.

Ті ж експерти, які остаточно не визначилися з власною позицією щодо цього питання, вказували на те, що Україні треба визначитися з межею компромісу, на який вона готова йти заради того, щоб не зустріти надто сильного спротиву: «Це може викликати відторгнення у Криму і роздмухати міжнаціональну істерію. Це веде до того, що доволі високий відсоток – від 60% до 87% – буде проти, і з цим не треба жартувати. Поки що нема підстав і можливостей зробити там усе чисто кримськотатарським: інші теж повинні мати свої права». Також висловлювалася думка, що створення кримськотатарської авто-

номії не допоможе деокупації, оскільки не мобілізує нікого на захист Криму: «Якщо є люди, які пішли б помирати за кримськотатарський Крим, то це одиниці». Зазначалося, що Україна ще не мала досвіду національно-територіальної автономії у своєму складі, тому з цього питання потрібна принаймні дискусія – на яку, на жаль, сьогодні мало хто бажає виходити, вважаючи це питання таким, що не потребує жодних обговорень і має негайно отримати позитивну відповідь. Лунали й пропозиції абсолютно не брати до уваги думки кримчан, які навряд чи прихильно зустрінуть ідею проголошення національної республіки в Криму (навіть попри їхню потенційну кількісну перевагу), оскільки вони... «взяли російське громадянство, тим самим відмовилися від українського, і таким чином не мають права голосу» (!), і «їх ніхто не питає не буде, так само, як їх ніхто не питає у 2014 році».

Загалом респонденти не виявили консолідованого розуміння того, як саме має будуватися влада на півострові і як мають бути захищені права національних

груп на території Криму. Також наголошувалося на тому, що наразі важко визначити, який склад населення та які умови будуть в Криму на момент його повернення під юрисдикцію України.

Слушними можна назвати думки про те, що задля розроблення змін до Конституції стосовно Криму спочатку потрібно повернути півострів під юрисдикцію України, а питання його майбутнього статусу має бути вирішене всіма мешканцями України на загальнонаціональному обговоренні. Наразі в українському суспільстві простежується посиленість чутливості питання стосовно тих чи інших територій у контексті російської агресії: «Сама тема надання особливих статусів, у тому числі автономії, є тривожною для українського суспільства».

Під час опитувань зазначалося, що до окупації Крим був, по суті, російською національно-територіальною автономією, в якій фактично не виконувалося законодавство України. Напередодні «кримської весни» освіту російською мовою здобували майже 90% школярів, а відкриття української школи, яких на весь півострів було лише сім, стало політичною подією. Мовою комунікації органів місцевого самоврядування, установ, підприємств між собою і з громадянами була російська. Якщо у цьому рівнянні «російське» буде замінено на «кримськотатарське», то українці Криму навряд чи зустрінуть раду нову форму його устрою. Однозначно можна погодитися з тим, що українська доокупаційна «державницька яловість» у Криму буде неможливою в умовах реінтеграції, яка означатиме дієву українську політику в Криму. Новий статус кримської автономії нібито покликаний це відобразити, проте як це відбуватиметься в умовах фактичної розбудови кримськотатарської державності – передбачити непросто.

Однозначно можна погодитися з тим, що зацікавлені у змінах статусу півострова мають пропонувати конкретне їхнє бачення за посередництвом відкритої аргументованої дискусії. Будь-які пропозиції щодо змін до Конституції потрібно приймати лише після ретельного опрацювання. Слушною є думка, що конституційний дизайн мусить враховувати всі варіанти подій у Криму на момент звільнення його від окупації, які на сьогодні прогнозувати нелегко.

БАГАТИЙ ПОРТ І ЙОГО АМЕРИКАНСЬКА МРІЯ

ЯК ОДИН НЕВЕЛИКИЙ ОСТРІВ ХОЧЕ СТАТИ СУБ'ЄКТОМ ФЕДЕРАЦІЇ, ТА ЧОМУ В НЬОГО ЦЕ НІЯК НЕ ВИХОДИТЬ

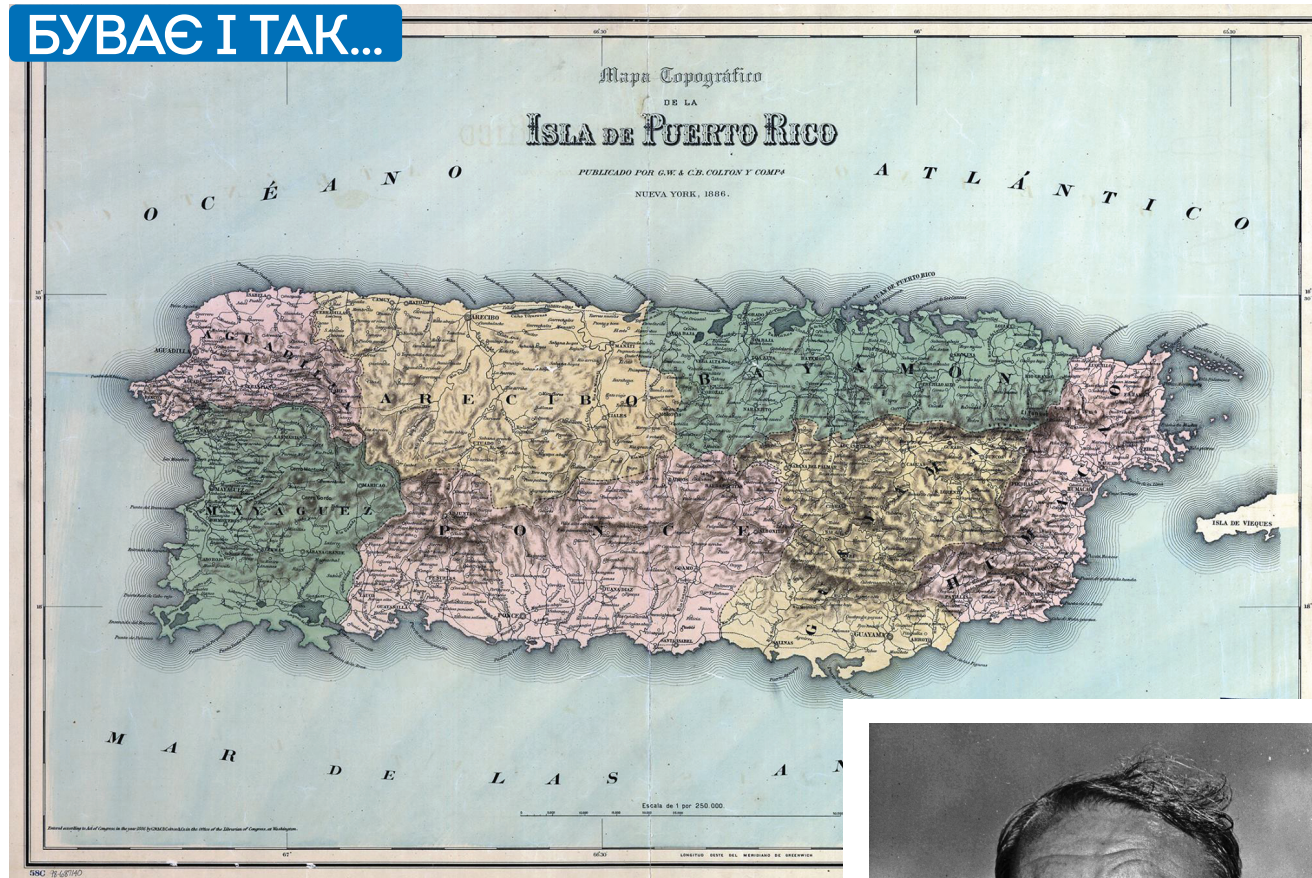
Сполучені Штати Америки дехто називає імперією, а найбільш просунуті – постмодерністською імперією. Як відомо, питома ознака імперії – колоніалізм, пристрасть до розширення та «збирання земель», окупацій та анексії. Як це буває на практиці, ми могли спостерігати на прикладі «Кримнашу» три роки тому. Нескладна схема – окупація, референдум про приєднання до імперії та анексія території – тоді відбулися з блискавичною швидкістю, менш ніж за місяць. А чи можна назвати імперією країну, яка от вже більше століття ніяк не наважується приєднати до себе острів, що за площею дорівнює всього лише третині Криму, ще й його мешканці давно просять приєднатися? Певно, то якась не правильна імперія. Постмодерністська, не інакше.

ОЛЕКСАНДР ДЗЮБА

Історія близьких взаємин США та невеликого карибського острова Пуерто-Рико почалася у 1898 р. Того року острів, що з часів відкриття Христофором Колумбом належав Іспанії, був захоплений військами США. Штати вправно вели боротьбу з європейським колоніалізмом, як було заповідано ще в легендарній доктрині Монро. Тодішня іспано-американська війна стала, до речі, першою війною, знятою на кіноплівку. Окрім Пуерто-Рико, від іспанського панування звільнили Кубу, Філіппіни та острів Гуам. Доля трьох цих країн складалася по-різному.

Кубу американські імперіалісти відпустили у вільне плавання одразу ж, зро-

БУВАЄ І ТАК...

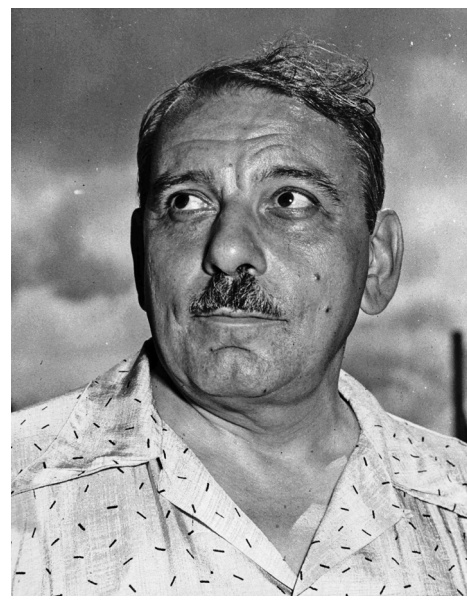

Мапа Пуерто-Рико

Прапор Пуерто-Рико

Луїс Муньос Марін, перший загальнообраний очільник країни, винайшов для своєї держави формат стосунків зі США

бивши незалежною державою. Останні майже 60 років на Кубі панує комуністична диктатура братів Кастро. Другу половину XX ст. країна орієнтувалася на Радянський Союз.

Розташовані у Південно-Східній Азії Філіппіни отримали спочатку автономію, а в 1946 р. – незалежність від США. Період незалежності був затьмарений диктатурою Фердінанда Маркоса й боротьбою з комуністичними та ісламістськими повстаннями.

Натомість острів Гуам у Тихому океані має подібний статус із Пуерто-Рико – це «організована неприєднана територія США»: його меш-

канці мають американське громадянство, але повне внутрішнє самоврядування – обирають парламент та голову держави (губернатора), який призначає уряд.

Та повернемося до Пуерто-Рико. Невдовзі після переходу під американське управління там був створений двопалатний парламент та запроваджена безмитна торгівля із США, дещо згодом жителям острова надали американське громадянство. Діяла й Націоналістична партія, що обстоювала повну незалежність країни. Це питання вільно дискутувалося в суспільстві; певно, американський імперіалізм так і не зміг виховати на під-

владній території свою прокуроршу Поклонську, тож не було кому звинувачувати підданих в екстремістській діяльності.

З 1947 року пуерториканці самі обирають губернатора. Перший загальнообраний губернатор Луїс Муньос Марін за кілька років до обрання на цю посаду був також прибічником незалежності. Та, певно, добре вмів рахувати гроші, аби зрозуміти невідгідність такого кроку; тож за його правління у 1952 р. лише прийняли конституцію держави, де її назвали «вільно приєднаною до США країною». Рішення по конституції ухвалили на референдумі.

У 1950-х рр. економіка острова, що так і не став островом Свободи, перетворилася з аграрної на промислово-розвинену. Важливою стала й туристична галузь. У країні нині живе майже 4 млн. мешканців. Столиця Сан-Хуан – сучасний мегаполіс, де навіть є міський метрополітен. Назва Пуерто-Рико – «багатий порт» – цілком себе виправдала. Незважаючи на близькість ворожої Куби, перетворити острів на суцільну військову базу американські яструби чомусь не здогадалися. А ще американські колоніалісти виявилися настільки наївними, що протягом другої половини XX ст. так і не спромоглися

організувати «правильні» результати на жодному з трьох проведених референдумів про приєднання до США. У 1967, 1993 та 1998 роках громадяни Пуерто-Рико не підтримали ідею входу до складу Сполучених Штатів і висловилися за збереження статусу держави, асоційованої зі США. Ще два референдуми провели вже у нинішньому столітті. Їхні результати зовсім інші.

У 2012 р. референдум складався з двох етапів. На першому з них було поставлене питання щодо згоди громадян на зміну політичного статусу країни. «Так» відповіли 54% тих, хто голосував. На другому етапі громадянам поставили запитання щодо повної незалежності країни чи її входу до складу США як штату. 61,9% тих, хто проголосував, сказали «так» приєднанню до США. Які ж були наслідки? А жодних. У Вашингтоні «не почули голосу пуерториканського народу».

Але острів'яни виявилися дуже наполегливими, і в червні 2017 р. уже за нового губернатора Пуерто-Рико Рікардо Росселло знову нагадали країні своєї мрії про своє бажання до неї приєднатися. На референдум прийшли 23% громадян, що мають право голосу, з них 97% висловилися за входу до складу США як штату. Губернатор закликав Штати «виконати волю громадян Пуерто-Рико», але, схоже, й цього разу все марно. Справа, певно, в тому, що неправильні американські імперіалісти також вмійють рахувати гроші, які доведеться витратити на «Пуерто-Рико наш». Адже ВВП на душу населення в Пуерто-Рико – \$29697, а в США – \$57436. Для порівняння – цей же показник у Росії – \$8928; в Україні – \$2194. До бананової республіки нам ще рости й рости...

А може, пуерториканцям варто покласти на стіл останній козир – пред'явити стихійно виниклу самооборону з плакатами «Трам, введи війська!». А раптом хоч це спрацює?

ПОСТАТІ

У НІЧ З 20 НА 21 СЕРПНЯ 2014 Р. унаслідок обстрілу позицій підрозділу військової частини поблизу смт Кутейникове Амвросіївського району Донецької області з території Росії за-

гинув захисник України **Сергій Ончуров**. Під час обстрілу прикрив своїм тілом солдата, врятувавши його ціною свого життя. Народився

25 квітня 1992 року в Джанкої. У 2009 р. закінчив Кримський республіканський інтернат-лицей з підвищеною військово-фізичною підготовкою в Алушті, відтоді перебував у лавах ЗСУ. У 2013 р. закінчив Академію сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного (Львів) за спеціальністю «Управління діями підрозділів механізованих військ». У званні лейтенанта командував взводом 28-ї окремої механізованої бригади. Влітку 2014 р. брав участь у бойових діях на Донбасі (позивний «Смерч»). Похований у рідному місті. Залишив батьків і дружину. Указом Президента України № 270/2015 від 15 травня 2015 р. нагороджений орденом Богдана Хмельницького III ступеня посмертно.

22 СЕРПНЯ 1985 Р. – у Севастополі народився **Максим Жеков**. Виріс у селі Олександрівка Білозерського району Херсонської області.

2008 року закінчив Національну юридичну академію України імені Ярослава Мудрого, здобувши фах правознавця. Обіймав посаду слідчого в одному з райвідділів міліції, з органів внутрішніх справ згодом звільнився, працював юристом у приватній фірмі. З 2013 року обіймав посаду завідувача сектора правової допомоги Фонду соціального захисту інвалідів України в Херсонській області. У червні 2014 року повернувся до лав міліції у званні молодшого лейтенанта, пішов на війну добровольцем.

24 СЕРПНЯ 1971 Р. – у селі Новокатеринівка Красногвардій-

Пам'ятник Т. Г. Шевченку в Севастополі перед будівлею Гагаринської райради

КАЛЕНДАР КРИМУ ПО-УКРАЇНСЬКИ

ського (Курманського) району народився **Руслан Чухась**. Батьки працювали в Криму за розподілом, після народження сина поверну-

лися до Гусятина Тернопільської області, де Руслан закінчив школу. В Кам'янець-Подільському училищі здобув професію спеціаліста з контрольно-вимірювальних приладів. Проїшов військовою службу в Стрию на Львівщині, після демобілізації служив у міліції, згодом працював електриком та художником. 4 червня 2014 року мобілізований до вій-

ська. Служив сержантом у 128-й окремій гірсько-піхотній бригаді (6-й окремий мотопіхотний батальйон – Тернопільський батальйон територіальної оборони «Збруч»). 1 лютого 2015 року загинув поблизу села Преображенка (до декомунізації – Червоний Чабан) Каланчацького району Херсонської області під час пожежі та вибуху боеприпасів у польовому таборі. Залишив батьків, в яких був єдиним сином, і трьох дітей. Похований у Гусятині. У школі, в якій навчався Руслан Чухась, відкрито меморіальну дошку на його честь.

24 СЕРПНЯ 2014 Р. у складі колони нацгвардійців у засідку терористів поблизу села Новоіва-

нівка Амвросіївського району Донецької області на покинутому блокпості потрапив захисник України **Борис Грязнов**, який

разом із ще 24-ма вояками поранений був полонений. Народився 27 лютого 1985 року в селі Новогригорівка Нижньогірського району (іноді помилково вказується Запоріжжя). Прапорщик МВС України. Начальник військового наряду Запорізької бригади охорони громадського порядку Національної гвардії України. Був похований у безі-

менній братській могилі. Указом Президента України від 15 вересня 2015 року № 546/2015 нагороджений орденом «За мужність» III ступеня посмертно.

25 СЕРПНЯ 2015 Р. під час нічного артилерійського обстрілу поблизу сіл Комінтернове – Лебединське (Волноваський район Донецької

області, сектор «М») загинув захисник України **Федір Угрін**. Народився 21 вересня 1975 року в Джанкої (за інформацією проекту «Книга Пам'яті» та БФ «Героїка»). За іншими даними, місце народження – Херсон). Науковець, мав дві вищі освіти. Викладав у Херсонському державному аграрному університеті, працював асистентом кафедри землеустрою, геодезії та кадастру. Мобілізований у березні 2015 року як доброволець. Матрос, гранатометник 1-го окремого батальйону морської піхоти ВМСУ. Залишив дружину і двох дітей. Похований у Херсоні на кладовищі Геологів (меморіал пам'яті загиблих бійців АТО). Указом Президента України № 9/2016 від 16 січня 2016 року нагороджений орденом «За мужність» III ступеня посмертно.

27 СЕРПНЯ 2005 Р. помер професор Львівського університету **Олександр Костовський** – укра-

їнський математик, кібернетик, програміст. Автор понад 100 наукових праць, серед яких три монографії. Народився 17 березня 1917

року в Керчі. Фундатор обчислювальної математики, засновник Обчислювального центру Львівського національного університету (ЛНУ). Ініціатор впровадження в Україні спецкурсу з алгоритмічних мов «Адресна мова програмування», розробник спецкурсу «Операційні системи для сучасних ЕОМ». Приділяв увагу підготовці молодих фахівців на високому рівні.

26-29 СЕРПНЯ 2014 РОКУ в Іловайському котлі загинуло кілька захисників України з Криму:

Юрій Банас народився 22 листопада 1978 року в Роздольному. Закінчивши середню школу, здобув професію водія. Відслужив строкову службу в ЗСУ. Мешкав у Зеленодольську Апостолівського району на Дніпропетровщині. З 2008 року працював водієм автотранспортного цеху Криворізької ТЕС. Був мобілізований до ЗСУ 6 квітня 2014 року. У званні старшого сержанта служив старшим водієм 93-ї окремої механізованої бригади. Загинув 29 серпня 2014 року на перехресті доріг із села Победа до села Новокатеринівка на Донеччині. Похований у Зеленодольську. Залишив дружину та доньку. Указом Президента України № 9/2016 від 16 січня 2016 року нагороджений орденом «За мужність» III ступеня посмертно.

Максим Жеков пішов на війну добровольцем, ставши старшим інспектором взводу батальйону патрульної служби міліції особливого призначення «Херсон» УМВС України у Херсонській області. Загинув 26 серпня 2014 року. Похований в селі Олександрівка Херсонської області. Указом Президента України № 873/2014 від 14 листопада 2014 року нагороджений орденом «За мужність» III ступеня посмертно. На початку лютого 2015 року в школі, де навчався Максим Жеков, на його пошанування встановлено пам'ятну дошку. Посмертно нагороджений орденом «За відвагу і мужність».

Олексій Затилук («Бриз») народився 18 липня 1990 року в смт Леніне. Солдат резерву МВС України, командир відділення 2-го батальйону спеціального призначення НГУ «Донбас». 29 серпня 2014 року в «зеленому коридорі» на шляху з села Многопілля до села Червоносільське (Амвросіївський район Донецької області) дістав смертельне поранення під час розстрілу автоколонії батальйону російсько-терористичними військами з великокаліберних кулеметів. Був ідентифікований за ДНК та визнаний загиблим

слідчими органами; до того вважався зниклим безвісти. Похований у Дніпрі на Краснодільському кладовищі.

Олександр Самосадов («Крим», «Пушкар») народився 5 квітня 1989 року в Сумах. До Криму переїхав з батьками. Брав участь у громадському та політичному житті півострова. Активіст Євромайдану. Через переслідування за вірність Україні після окупації Криму був змушений залишити півострів. Переїхав на Сумщину, де чергував на місцевому Майдані та блокпостах. До-

броволець першої хвилі мобілізації, солдат, старший стрілець стрілецької роти 39-го батальйону територіальної оборони ЗСУ «Дніпро-2». Проїшов курси у Дніпрі, відповідав за МТ-12 «Рапіра», на передовій успішно ліквідував бойову техніку терористів. Загинув 29 серпня 2014 року від пострілу снайпера в «зеленому коридорі» поблизу села Червоносільське (Амвросіївський район Донецької області). Залишив дружину та однорічну доньку. Похований у Сумах на Алеї поховань Почесних громадян Центрального кладовища. Олександра спочатку планували ховати в Криму, однак від цієї ідеї було вирішено відмовитися з міркувань безпеки. Указом Президента України від 4 червня 2015 року № 311/2015 нагороджений орденом «За муж-

ність» III ступеня посмертно. 26 жовтня 2016 року Сумська міська рада присвоїла Олександрові Самосадову звання «Почесний громадянин м. Суми» посмертно. Нагороджений відзнаками «За оборону рідної держави» та «Львівський Хрест» посмертно.

Сергій Смірнов народився 26 квітня 1975 року в селі Привільне Красноперекопського району. Після проходження строкової служби в ЗСУ закінчив школу прапорщиків. Подальшу військову службу проходив у 51-й окремій механізованій бригаді в місті Володимир-Волинський Волинської області на посаді старшини роти. Разом з іншими бійцями бригади брав участь у відсічі збройної агресії Росії. 29 серпня 2014 року загинув внаслідок обстрілу українських військових російсько-терористичними військами у «зеленому коридорі» біля села Новокатеринівка (Старобешівський район Донецької області). Залишив дружину та двох доньок. Похований на Федорівському кладовищі Володимира-Волинського. Посмертно нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (Указ Президента України № 553/2015 від 22 вересня 2015 року) та відзнакою міської ради міста Володимир-Волинський «За заслуги перед містом».

ПОДІЇ

18-19 СЕРПНЯ 1917 Р. – у газеті «Известия Севастопольського совета военных и рабочих депутатов» була опублікована стаття Ф. Сліпченка «Кто такие украинцы и каковы их требования». Автор зробив екскурс в історію українсько-російських відносин, акцентував увагу на українському національному відродженні у XIX столітті. Він зазначав, що «українці хочуть широкої національно-культурної автономії і не вимагають більше того як вступали в союз з московським царем. У росіян же це викликає боязнь – українці, на їх думку, хочуть відділитися. І як результат численні провокації проти українців». Зміст статті був досить толерантний з характерною ознакою просвітництва.

24 СЕРПНЯ 2003 Р. – у Севастополі урочисто відкрито пам'ятник Т. Г. Шевченку роботи львівських скульпторів Василя та Володимира Одрехівських перед будівлею Гагаринської райради. Інший пам'ятник Кобзареві був розташований на території штабу ВМС ЗС України.

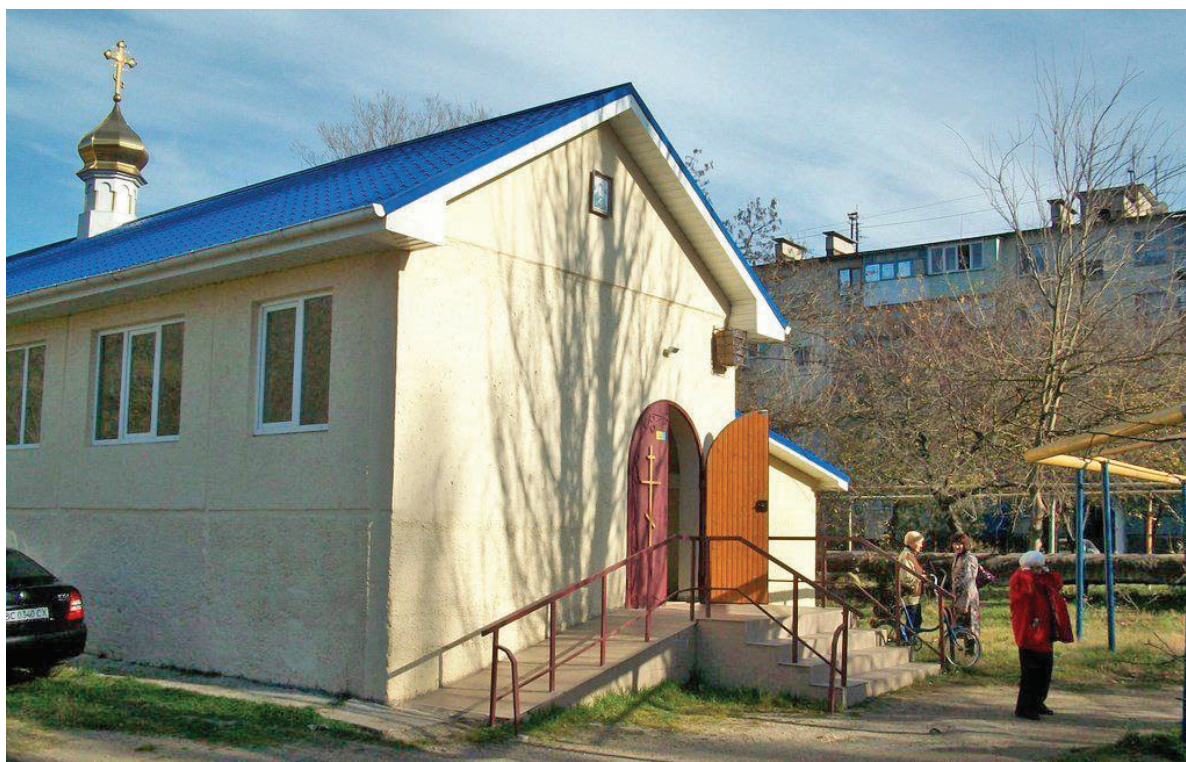
27 СЕРПНЯ 1991 Р. Гагаринська районна державна адміністрація Севастополя офіційно зареєструвала громаду УГКЦ, яка на той час входила до Києво-Вишгородського екзархату. Ще 19 серпня 1991 року, в день початку державного заколоту в колишньому СРСР, у Севастополі була офіційно зареєстрована греко-католицька громада, попри шалений спротив місцевих комуністів.

28-29 СЕРПНЯ 1918 Р. у Сімферополі відбувся з'їзд українських організацій Криму, на який прибули делегати з Ялти, Севастополя, Євпаторії, Алупки, а також Херсонщини. З'їзд ухвалив підтримку української газети «Наш степ», заснування національного хору при кожній громаді, влаштування курсів українознавства, лекцій і читань, заснування «Просвіт», бібліотек, дитячих садків, шкіл, театру, кооперативів, організацію національних свят. Рішенням з'їзду було утворено Крайову Українську Раду в Криму з центром у Сімферополі.

30 СЕРПНЯ 2004 Р. Виконавчий комітет Керченської міської Ради Автономної Республіки Крим зареєстрував парафію УГКЦ, засновану з ініціативи двох мешканців міста.

Громада Української греко-католицької церкви на Херсонесі. Великдень, 1992 р.

Парафія рівноапостольних св. Володимира і св. Ольги УГКЦ у Керчі

НАШ АРХІВ**СВЯТОСЛАВ СОСНОВСЬКИЙ**

ЗАКІНЧЕННЯ

...Топонімічна карта півострова майже суціль у білих плямах. Звідси помилки, перекручення, домисли, яких багато в нинішніх топонімічних словниках (В. А. Никонова, М. М. Мельхеева, Н. Т. Янко, Ю. М. Кругляка). Іноді помилки елементарні.

Ось приклад (зі словника В. А. Никонова):

«Ялта – м. на Півд. березі Криму. В античну епоху **Ялта**, з давньогрецьк. **ялос** «берег». Греки, які тікали з Криму від турецьких переслідувань, перенесли назву на півн. берег Азовського моря, заснувавши там село Я. (тепер у Донецькій обл. УРСР)».

У цій невеликій довідці кілька грубих помилок: про греків на Південному березі в античну епоху наука нічого не знає, перші відомості про Ялту належать до XII ст. і давньогрецька мова тут ні при чому, слово **ялос** новогрецьке і т.д. Втім, і саме тлумачення (від **ялос**) сумнівне.

Неправильно витлумачують словники навіть новітні, штучні імена – Сімферополь, Севастополь, що виникли наприкінці XVIII ст. **Сімферополь** заснований був як «місто користі». «Місто-збирач» – пізніше доповнення, що вкорінилося в науково-популярній і краєзнавчій літературі*. **Севастополь**, звичайно, дуже спокусливо перекладають як «місто слави», «величчя місто», він довів своє право на ці високі слова. Але наука вимагає точності: під час заснування майбутньої чорноморської твердині малося на увазі інше, в дусі екатерининського часу: основа **себастос** має одне значення – «високий, священний». Це епітет римських імператорів, грецький його варіант, якому відповідає латинське **аугустус** (звідси російське «августейший»). Місто дістало

<http://travel.kyiv.org/crimea/>

ПИШНОТА І ВБОГІСТЬ КРИМСЬКОЇ ТОПОНІМІКИ

своє ім'я за взірцями давньоримських традицій часів імперії.

Бахчисарай. Назва означає буквально «палац у саду»: від **бахчи** (**багча**) «сад» і **сарай** (палац). Топонім тюркський, відомий з початку XVI ст.; обидва слова, що утворюють його, тюркські мови запозичили з перської.

Білогірськ названо за світлий колір довколишніх гір (неподалік від міста є **Ак-Кая** «біла скеля» і **Сари-Кая** «жовта скеля»). Назва штучна, повоєнного часу. Колишня – **Карасубазар**, що означає «ринок на річці Карасу», тюркська, виникла в середні віки.

Білокам'янськ – за кольором місцевого вапняку, знаменитого інкерманського каменю. Раніше – **Інкерман**, середньовічне тюркське ім'я, що означає «печерна фортеця». Переіменування Інкермана (1976 р.) викликало критичну репліку «Известий». Стару назву зберегла залізнична станція.

Джанкой. Тюркське **джан** «душа», **кой** «село», зміст назви в цілому – «гостинне село». Згадується під таким ім'ям з середини XIX ст.

Євпаторія – назва, дана в екатерининську епоху з наслідуванням античних зразків. В I ст. до н.е. в Криму було укріплення **Євпаторій** (на честь понтіїського царя Мітридата VI Євпатора), однак його місцезнаходження не встановлено. Давнє ім'я Євпаторії – **Керкинитида** (згадується з VI ст. до н.е.), в середні віки – **Гезлєв**, звідси російська форма **Козлов**, яка довгі роки вживалася нарівні з Євпаторією як неофіційна назва міста...

Старий Крим у різні роки називався по-різному: **Солхат**, **Крим**, **Ескі-Крим**, **Левкополь**, **Старий Крим**. Про середньовічні назви вже говорилося**. Ефемерне ім'я **Левкополь** – данина офіційній моді другої половини XVIII ст., в перекладі з давньогрецької **Білгород**.

Феодосія (давньогрецьке «богом дана») дістала свою назву в античну пору. В середні віки – **Кафа**, **Кефе**. Після приєднання Криму до Росії давню назву міста було відновлено.

Один з небагатьох гідронімів, походження і зміст якого не потребує розшифрування, – **Сиваш**.

У Криму цим словом називають мілководні затоки або впадини, що подеколи заливаються водою. Так і кажуть: сиваші. Географічний термін, що став ім'ям власним, запозичено з тюркських мов. По-турецькому, наприклад, **сивашмак** «бруднитися». Іноді Сиваш називають ще **Гнилим морем** – за гнильний запах води.

Про справжні моря – **Азовське** і **Чорне**. Перше досі лишається топонімічною загадкою. Тюркську назву **Азак деніз** пояснюють переважно як «низинне море», оскільки східно-тюркське **азак** – «низький, низьке місце». На італійських картах XV–XVII століть Азовське море називали **Маре делле дзабаки** («море чабаків»), а давньогрецьке **Майотіс** (або **Майетіс**) лімне знаходить двояке тлумачення: і «озеро нересту», і «озеро меотів» (племени, яке жило на азовському побережжі).

Цікаво простежити зміну назв Чорного моря. У тюркських народів його здавна називають **Кара деніз** «чорне море», на відміну від **Ак деніз** – Середземного, буквально «білого». Ця пара (чорне – біле) обумов-

лена кольором води, світлішим у Середземному морі. Той же принцип (колір води) в основі давньоіранської назви Чорного моря – **Ахшайна** «темне». Стародавні греки сприйняли це слово в іншому перекладі: **Понтос аксейнос** «негостинне море», а коли плавання по Чорному морю стало звичною справою, змінили епітет: **Понтос еуксейнос** «гостинне». Правда, вже в Еврпіда Чорне море названо Чорним: **Понтос мелас**. Від греків топонім сприйняли русичі, точніше, частину топоніма: **Понть**, або **Поньтзьское море**, що означає буквально «морське море».

Завершити цей короткий опис хочеться напутнім словом до наших читачів: збирайте і вивчайте топоніми. Не тільки, до речі, стародавні і середньовічні, а й сучасні, – в будь-якому з них частинка нашої Батьківщини, вітчизняної історії. І цілком можуть бути цікаві відкриття: далеко не всі назви, в тому числі нові та новітні, ще ясні і навіть просто записані.

* Звичайна, стократ повторена в топоніміці помилка: наукове тлумачення підмінено перекладом. Давньогрецьке **сімферополіс** справді перекладається і як «місто користі», і як «місто-збирач». Та й сама історична роль Сімферополя, «природженого збирача» центру Криму, теж не могла не позначитися. Так появилася на світ божий топонімічна легенда. (В порядку самокритики слід визнати: віддав їй данину і автор цих рядків). Тимчасом у проєкті про утворення Таврійської області від 7 (18) лютого 1784 р., де Сімферополь згадано вперше, сказано з граничною ясністю: «Це найменування означає місто користі, а тому герб – вулик з бджолами, які мають вгорі напис «корисне»...

** Інші форми давньої назви міста – **Солгат**, **Солкат**. Друга частина топоніма **гату** – «шлях, доступ». Значення слова в цілому – «доступ до гір Сала», «поселення на підступі до гір Сала».

«Кримська світлиця» № 22,
5 червня 1993 р.

У НАСТУПНОМУ ЧИСЛІ «КРИМСЬКОЇ СВІТЛИЦІ»**КРИМСЬКИЙ МІСТ І УКРАЇНСЬКА ГАНЬБА**

Історія мосту між Кримом і Кубанню через Керченську протоку («Кримського мосту») розпочалася не з російською окупацією Криму, як може собі дехто подумати. Близько двох десятиліть проєктів «українсько-російського» мосту було розроблено ще з початку 1990-х років. І вже тоді у кримських інтелектуальних колах лунали заклики розглядати Крим і Кубань як «єдине ціле»: мовляв, ці території мають «спільну історію, починаючи від Боспорського царства»...

ГАЗЕТА «КРИМСЬКА СВІТЛИЦЯ»

Всеукраїнська літературно-публіцистична та мистецька газета
Виходить із 31 грудня 1992 року
Свідоцтво про реєстрацію КВ №12042-913ПР від 30.11.2006 р.

Засновники
Міністерство культури України
Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка
ДП «Національне газетно-журнальне видавництво»

Адреса редакції
03040, м. Київ,
вул. Васильківська, 1;
тел.: +38 (044) 498-23-65

Видавець
Національне газетно-журнальне видавництво

Генеральний директор
Андрій ШЕКУН

Головний редактор
Віктор Мерджинський

Дизайн та верстка
Марк Канарський,
Оксана Кочергіна

Поліграфічний комбінат
ТОВ «Типографія «Від А до Я»
м. Київ, вул. Колекторна, 38/40
тел.: (044) 563-18-04, 562-28-51
Розповсюдження і реклама
тел.: +38 (044) 498-23-64

Редакція не завжди поділяє думки авторів публікацій, відповідальність за достовірність фактів несуть автори.
Рукописи не рецензуються і не повертаються.
Редакція залишає за собою право скорочувати публікації і виправляти мову.
Зміст газети поширюється на умовах ліцензії СС ВУ 3.0, якщо відсутні інші вказівки.

Передплата на газету
Передплатна ціна на 2017 р.:
1 місяць – 12,44 грн.;
півріччя – 74,64 грн.

У передплатній ціні враховано вартість доставки до вашої поштової скриньки і вартість оформлення абонемента.

Передплатний індекс
90269

Наклад 1000 прим.
Ціна договірною

34

940020

4